

صادق رخ‌فرد

دبیر گروه تاریخ

۱۴ اسفند یکی از روزهای تاریخی است که منجر به روشنگری ابعاد گوناگون خیانت بنی‌صدر و سازمان منافقین شد. این روز را می‌توان نقطه عطف پیوند بنی‌صدر و سازمان مجاهدین خلق خواند. برای آشنایی بیشتر از چگونگی غائله ۱۴ اسفند می‌توانید متن پیش‌رو را مطالعه کنید.

برنامه‌ریزی

چالش بین بنی‌صدر و مخالفانش در مجلس یار دیگر اوج گرفت. نمایندگان مجلس یک طرح دوفوریتی ارائه دادند تا دولت بتواند تکلیف وزارتخانه‌های بی‌سرپرست را روشن کند. گفت‌وگوهای مجلس بین موافقان و مخالفان طرح، باب جدید را در سیر انتقاد و دفاع از بنی‌صدر گشود. به دنبال این مباحث و مسکوت ماندن طرح مورد نظر، در یازدهم اسفند ماه، دادستان کل کشور، آیت‌الله موسوی اردبیلی، جلسه‌ای با حضور مسئولان تراز اول کشور (دکتر بهشتی، بنی‌صدر، رجایی، هاشمی رفسنجانی، باهنر، مهدوی‌کنی و خامنه‌ای) در خانه خود تشکیل داد تا به بحران تکمیل کابینه پایان داده شود. در چنین زمینه و فضای سیاسی ملتهبی مراسم ۱۴ اسفند در دانشگاه تهران با مشارکت فعال طرفداران بنی‌صدر و سازمان مجاهدین خلق، برنامه‌ریزی و اجرا شد.

به مناسبت سالروز غائله ۱۴ اسفند؛

نقطه عطف پیوند بنی‌صدر و سازمان مجاهدین خلق

حمله بنی‌صدر به نیروهای پیرو خط امام

در پی چالش‌ها و فراز و نشیب‌های مربوط به معرفی کابینه و دولت به مجلس شورای اسلامی، بنی‌صدر در سخنرانی ۱۷ شهریور ۱۳۵۹ در میدان شهدا، سخنانی ایراد کرد که منشأ بسیاری از مسائل بعدی شد. وی با اشارات و کنایات روشن، نیروهای پیرو خط امام، بویژه رهبران قوای مقننه و قضائیه و روحانیون منتقد خود را مورد حمله قرار داد و فضای سیاسی کشور را بشدت ملتهب و متشنج ساخت (۱). چندی بعد بنی‌صدر در سخنرانی روز عاشورا، که در میدان آزادی

انجام شد، هماهنگ با تبلیغات سازمان مجاهدین خلق و سایر گروه‌های معاند، اتهام شکنجه در زندان‌ها را به شکلی کاملاً تهییج‌آمیز و تحریک‌کننده مطرح ساخت (۲). جنجالی که بنی‌صدر در مورد زندان‌ها و شکنجه به پا کرد، در روزنامه‌ها، بخصوص نشریات گروه‌ها گسترش یافت. در این میان نیروهای تغذیه‌کننده بنی‌صدر یعنی مجاهدین خلق، حداکثر بهره‌برداری را از این امر کردند و تا ماه‌ها بعد فضای کشور را به این مسأله و بحران آفرینی‌های خود آلودند.

دستور امام به بررسی ادعای شکنجه در زندان‌ها

پس از انتشار بیشتر گزارش‌های ادعایی مربوط به شکنجه و اوج‌گیری تبلیغات سیاه داخل و خارج در این خصوص، آیت‌الله موسوی اردبیلی دادستان کل کشور نتیجه دیدار با امام خمینی را چنین اعلام کرد: «امام اینجانب را مأمور فرمودند تا هیأتی را برای رسیدگی به وضع زندان‌ها تشکیل دهم و نماینده‌ای نیز از جانب ایشان در این هیأت عضویت دارند. امام از شایعه شکنجه سخت ناراحت بودند و فرمودند: هیأت باید با قاطعیت از تمام زندان‌ها بازدید کرده، در صورت ثبوت شکنجه باید شکنجه‌گر قصاص شود... ما انقلاب کردیم تا آنچه در زندان‌های زمان شاه معدوم می‌گذشت، دیگر صورت نگیرد، اگر چنین چیزی درست باشد، یقیناً امام و ملت ایران این موضوع را نخواهند بخشید. (۳)»

نتیجه بررسی هیأت تحقیق

هیأت تحقیق تشکیل شد و به بررسی امر پرداخت. اعضای آن عبارت بودند از: حجت‌الاسلام محمد منتظری از جانب امام، علی محمد بشارتی چهرمی از جانب مجلس، دکتر افتخار چهرمی از سوی شورای نگهبان و حسین دادگر دادستان تهران از سوی شورای عالی قضایی. کار هیأت مزبور ماه‌ها به طول انجامید و همه زندان‌های کشور بدون استثناء مورد بازدید آن قرار گرفت. در پایان تحقیقات، شهید منتظری نماینده امام چنین اظهارنظر کرد: «نظام حاکم بر بازجویی‌ها و بازپرسی و دادگاه‌ها و زندان‌های ما، به هیچ وجه مبتنی بر شکنجه نیست و اگر موارد معدودی دیده شده به طور استثنایی و از سوی افراد غیرمسئول بوده است. اتهام وارده به روش بازجویی و بازپرسی از طرف یکی از مقامات کشور به هیچ‌وجه صحیح نیست.» (۴)

دادستان عمومی تهران نیز در خاتمه تحقیقات اظهار داشت: «زندانیان پیش از هر چیز از بلاتکلیفی یا در انتظار عفو بودن خودشان می‌گفتند و این که اصلاً شکنجه وجود ندارد و چرا این سؤال را می‌کنید.» (۵)

بهباننه برای ایجاد تشدید اختلاف

در پاییز و زمستان سال ۵۹ باوجود گسترش ابعاد جنگ دفاعی ایران در مقابل تجاوز همه‌جانبه عراق، فضای سیاسی کشور با تشنجات و درگیری‌های سازمان و دفتر بنی‌صدر و سایر گروه‌های مؤتلف وی بشدت بحرانی شده بود. حوادث و اتفاقات مشکوکی در مناطق مختلف موجب افزایش هیجان‌ها و دشمنی‌ها در تمام سطوح و اقشار جامعه می‌گشت. در تهران و کرمان دو نفر در خلال اینگونه درگیری‌ها به قتل رسیدند. در تبریز در بیست و سوم بهمن، طی یک درگیری شدید در یک دبیرستان خسارات زیادی وارد گردید و عده‌ای مجروح شدند (۶). یک عضو سابق سازمان بدون ذکر نام طی سلسله مقالاتی در روزنامه کیهان، به افشای پشت پرده درگیری‌های شهری و برنامه‌ریزی و اهداف سازمان از این درگیری‌ها پرداخت. در این مقالات طرح ایجاد جنگ داخلی و شورش مسلحانه منافقین با ذکر نمونه‌ها و موارد مشخص و مستندی تشریح و تحلیل شده بود (۷). جریان سخنرانی آیت‌الله لاهوتی در کوچه‌فهان (گیلان) به زد و خورد و تیراندازی انجامید و در نتیجه دو محافظ وی و یک تن از مخالفان مجروح شدند.

بنی‌صدر پس از این حادثه در جهت حمایت از آقای لاهوتی دست به اقداماتی زد که به تشدید اختلاف کمک کرد. بدین ترتیب کار بالا گرفت و مطبوعات هوادار طرفین، یکدیگر را مورد حمله قرار دادند. چهل نماینده مجلس نیز طی نامه‌ای به رئیس مجلس، آقای هاشمی‌رفسنجانی، ماجراهایی مانند درگیری کوچصفهان را محکوم کردند. آیت‌الله شهید دکتر بهشتی نیز رویه کسانی را که باعث درگیری و برهم زدن نظم سخنرانی‌ها می‌شوند، محکوم کرد (۸).

حوادث پی‌درپی

در کنار تشدید جنگ عراق و حملات جدید گروه‌های دموکرات و کومله به قرارگاه‌ها و محل استقرار نیروهای نظامی و انتظامی و جهادگران سازندگی در مناطق کردنشین، دو انفجار مهیب در دوم اسفند در تهران ۳ نفر کشته و زخمی‌های بسیاری را بر جای گذارد؛ انفجار نخست در ترمینال میدان آزادی و انفجار دوم در مقابل حسینیه ارشاد در خیابان دکتر شریعتی روی داد (۹). هواداران گروه‌ها بخصوص چریک‌های فدایی و مجاهدین خلق، فعالیت‌های خود را در

مسعود رجوی، در برپایی آشوب‌های خیابانی اول انقلاب نقشی اصلی داشت. او با انتشار کتاب «تبیین جهان» به ترویج آراء شبه مارکسیستی خود و سازمان پرداخت و دیالمه نیز با سلسله سخنرانی‌های «تبیین تبیین جهان» در آمفی‌تئاتر رازی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، به مصاف او رفت که پیرو همین سخنرانی‌ها، منافقین او را تهدید به ترور کردند و دیالمه نیز در یکی از سخنرانی‌هایش از عدم ترس از ترور خود سخن گفت

